

Asia Polkupyöräpaviljongin luonnoksen tekijänoikeus

Hakija H ja R

Annettu 18.5.2021

Tiivistelmä

Polkupyöräpaviljongin luonnos voi saada tekijänoikeussuojaa, mikäli se on riittävän itsenäinen ja omaperäinen ilmentäen tekijänsä vapaita ja luovia valintoja. Luonnos sai tässä tapauksessa tekijänoikeuslain 1 §:n mukaista tekijänoikeussuojaa.

Tekijänoikeuslaki 1 §

LAUSUNTOPYYNTÖ

1. Hakijat ovat pyytäneet tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa koskien ”Polkupyöräpaviljonki J2” idealuonnoksen tekijänoikeussuojaa. Hakijoiden tuli arkkitehtisuunnittelutoimeksiannon yhteydessä ratkaista keskitetty polkupyörien säilytystila kaupunkikuvallisesti ja tontinkäytöllisesti vaatimaan kontekstiin. He luonnostelivat itse ratkaisuidean, joka perustuu nousevaan ramppiin.
2. Hakijat ovat alustavasti kaavailleet paviljonkia puuelementtirakenteisena, ekologisuus ja kiertotalous huomioiden. Paviljonki voidaan verhoilla monin eri tavoin puurimoituksesta vaikkapa villiviinikasvustoon. Hakijat ovat oheistaneet lausuntopyyntönsä lausuntopyynnön kohteena olevan polkupyöräpaviljongin luonnospiirustuksen.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

3. Tekijänoikeuslain (404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Piirustusten tekijänoikeussuojasta

4. Tekijänoikeuslain (TekijäL) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Teoslajeista mainitaan lainkohdassa esimerkkinä muun muassa rakennustaiteen tuote. Kirjallisena teoksena pidetään saman pykälän 2 momentin mukaan myös sellistä piirustusta.
5. Tekijänoikeus suojaa sekä teosta kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tekijänoikeussuojaa saadakseen kirjallisen tuotteen on yllettävä teostasoon eli ylitettävä teoskynnys. Tällä tarkoitetaan sitä, että kirjallisen tuotteen tulee olla tekijänsä henkisen luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.
6. Tekijänoikeus suojaa vain teokselle annettua ilmenemismuotoa. Kääntäen tarkasteltuna, tekijänoikeus ei suojaa esimerkiksi teoksessa esitettäviä tutkimustyön tuloksia, teoksen sisältämiä ideoita, periaatteita, tietoja tai teoksen aihetta. Sanottu merkitsee myös sitä, että jos teoksen sisältö koostuu esimerkiksi tiedoista, vain ne teoksen osat, jotka on esitetty omaperäisellä ja yksilöllisellä tavalla ja yltyvät siten teostasoon, saavat tekijänoikeussuojaa. Tekijänoikeus syntyy suoraan lain nojalla teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle tai henkilöille.
7. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin katsoi 1.12.2011 antamassaan ratkaisussa C-145/10 (Painer), että teos voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se on tekijänsä henkisen luomistyön tulos siten, että se kuvastaa tekijän persoonaa ja siitä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Kansallisen tuomioistuimen tehtävä on ratkaista lopullisesti, ylittyykö teoskynnys.
8. Kansallisessa oikeuskäytännöstä korkein oikeus on käsitellyt rakennuspiirustusten tekijänoikeutta tuomiossaan 1988:4. Asiassa oli kyse kokonaista rakennusta koskevista piirustuksista. Korkein oikeus totesi, että rakennuspiirustukset voivat saada suojaa tekijänoikeuslain 1 §:n 2 momentin mukaisina

selittävinä piirustuksina, vaikka niiden mukaan tehty rakennus ei ilmene-
mismuodoltaan itsessään ylittäisikään teoskynnystä. Korkein oikeus lausui,
että tullakseen suojatuiksi piirustusteosten oli osoitettava omaperäisyyttä.
Korkeimman oikeuden tarkastelun kohteena olleet rakennuspiirustukset oli-
vat tavanomaisia rakennuspiirustuksia vailla omaperäisyyttä.

9. Korkeimman oikeuden ratkaisussa 1989:149 arkkitehdin suunnitteleman
tyyppitalon ei katsottu nauttivan tekijänoikeussuojaa rakennustaiteen tuot-
teena, koska se ei arkkitehtonisilta elementeiltaan eikä myöskään kokonai-
suutena ollut riittävän itsenäinen ja omaperäinen.
10. Rakennuksia ja rakennuspiirustuksia koskevia tekijänoikeusneuvoston rat-
kaisuja ovat muun muassa TN 1996:4, TN 1997:20, TN 2002:5, TN
2006:20, TN 2007:8, TN 2008:6, TN 2009:14, TN 2010:10, TN 2012:8, TN
2014:6, TN 2014:10, TN 2016:14 sekä TN 2017:7.

Analyysi ja johtopäätökset luonnoksen tekijänoikeudesta

11. Tässä tapauksessa harkittavaksi jää se, ilmentääkö luonnos tekijänsä henkis-
tä luomistyötä siinä määrin, että se ilmaisultaan itsenäisenä ja omaperäisenä
teoksena saa tekijänoikeussuojaa. Tekijänoikeusneuvosto on perehtynyt sille
toimitettuun polkupyöräpaviljongin luonnosidean sisältävään piirustukseen.
Piirustuksessa on polkupyöräpaviljongin pohjakuva, poikkileikkaus sekä vä-
rillinen havainnekuva. Havainnekuvasssa, joka esittää paviljonkia sivulta ku-
vattuna ympäristössään, on valittu paviljongin verhoiluvaihtoehdoksi luon-
nonpuun värinen pystyrimoitus.
12. Suunnittelijoiden lähtökohtana on ollut keskitetty polkupyörien säilytystila
kaupunkikuvallisesti ja tontinkäytöllisesti vaatimaan kontekstiin pyöräily-
kulttuurin kehittyessä Suomessakin kohti ympärivuotista liikkumistapaa
etenkin tiivistyvissä kaupunkikeskustoissa.
13. Tekijänoikeusneuvoston saamaan lausuntoliitteeseen oheistettu, edellä ku-
vailtu polkupyöräpaviljongin luonnospierros pohja-, poikki- ja havainneku-

vineen sekä selityksineen on tässä tapauksessa ilmaisultaan niin itsenäinen ja omaperäinen ilmentäen tekijänsä vapaita ja luovia valintoja, että sen voidaan katsoa yltävän teostasoon. Tekijänoikeus ei kuitenkaan suojaa luonnospiirustuksesta ilmeneviä ideoita, periaatteita tai tietoja sellaisenaan.

Puheenjohtaja Ulla-Maija Mylly

Sihteeri Perttu Virtanen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Ulla-Maija Mylly (puheenjohtaja), Juli Mansnerus, Olli Pitkänen, Elina Kuusikko, Anne Salomaa, Aku Toivonen, Mari Lampenius, Juhani Ala-Hannula, Ismo Huhtanen, Timo Enroth, Maria Rehbinder, Tuula Hämäläinen, Riikka Tähtivuori ja Asko Metsola.